

Ljubo Jurčić*

IN MEMORIAM

DR. SC. MARKO VESELICA (9. 1. 1936. - 17. 2. 2017.)

(Oproštajni govor na pogrebu Marka Veselice)

Dana 17. 2. 2017. napustio nas je dr.sc. Marko Veselica, kolega, prijatelj, a prije svega veliki čovjek i teško nam je shvatiti da ga nema više među nama.

Opraštamo se, ne samo od kolege i dragog prijatelja, velikog idealista, nego i borca za istinu, pravdu, hrvatsku nezavisnost i državnost.

Marko je pripadao rijetkim osobama kod kojih je teško razlučiti četiri osobine: ljudsku, odgojnu, nacionalnu i znanstvenu. Po svakoj od njih bio je poseban, i po svakoj od njih u našim srcima ostat će trajno.

Teško je naći prave riječi kojima bi se opisao Markov život i djelo. Njegovom ljudskošću, veličinom i osobnošću, može se dičiti ne samo naš Fakultet na kojem je proveo petnaestak godina, nego cijela Hrvatska.

Prošla su četiri i pol desetljeća od montiranog procesa protiv istaknutih Hrvata, intelektualaca, studenata i gospodarstvenika. Najistaknutija osoba i prvooptuženi prve uhićene grupe bio je Marko Veselica.

Marko Veselica potječe iz siromašne radničke, odnosno zemljoradničke obitelji iz Glavica pokraj Sinja. Rodio se 9. siječnja 1936. godine. Otac Petar poginuo je u listopadu 1944. pokraj Kijeva, nedaleko od Knina. Osnovnu školu i nižu gimnaziju završio je u Sinju, a Ekonomsku tehniku (srednju ekonomsku) u Puli i Splitu, gdje je bio politički aktivan. Išao je na radne akcije i izabran za sekretara Omladinskog aktiva.

Poslije srednje škole Marko Veselica upisao je Ekonomski fakultet u Zagrebu.

---

* Dr. sc. Lj. Jurčić, redoviti profesor na Ekonomskom fakultetu Zagreb i predsjednik Hrvatskog društva ekonomista. (E-mail: ljurcic@eizg.hr).

U ljeto 1958., kao jedan od najboljih studenata ekonomije, kroz međunarodnu razmjenu studenata, otišao je na praksu u Manchester.

Isticao se u Političkoj ekonomiji i bio je demonstrator na tom predmetu kod prof. Dušana Čalića i prof. Savke Dabčević-Kučar.

Nakon odsluženja vojnog roka, zaposlio se 1960. godine kao asistent, upisao postdiplomski studij, magistrirao i doktorirao na Ekonomskom fakultetu.

U ožujku 1966. godine obranio je doktorsku disertaciju pod naslovom *Društveno-ekonomska priroda odnosa između privrednog i obrazovnog sistema u Jugoslaviji*.

Tema koja je, kako onda tako i danas, aktualna. Postao je docentom 1967.

Njegovo uže područje bila je teorija gospodarstva, te ekonomika kadrova i obrazovanje. Rad na Ekonomskom Fakultetu prekida 1972. i vraća se 1991. kao docent na predmetu Počela ekonomije. Radio je na Fakultetu do 1995. godine.

Njegov pristup ekonomskoj znanosti bio je polit-ekonomski, tj. jasno je vidio međuzavisnost i potrebu usklađenosti gospodarske i društvene strukture, odnosno, način kako promjene u gospodarskoj strukturi utječu na promjene u društvenoj strukturi i obrnuto.

Društvo nije shvaćao mehanicistički, niti ljude kao strojeve bez osjećaja. Vrlo dobro je prepoznao utjecaj tradicije, kulture, običaja, religije i obitelji na formiranje društva, nacije, i njihovu važnost svega ovoga za razvoj čovjeka, obitelji, društva, nacije, nacionalnog gospodarstva i države. U svemu tome obrazovanje, što je i bila tema njegove doktorske disertacija, ima veliku i nezaobilaznu ulogu.

Njegovi stavovi proizlaze i vidljivi su iz njegovih radova, knjiga, govora i života.

„Marko Veselica je živio kako je govorio, a govorio je kako je živio. Svojim primjerom i svojom hrabrošću je zadivio i Univerzum, kao mučenik i Pravednik“, rekao je jedan njegov bliski prijatelj.

Kad su 1968. godine izbili studentski nemiri u Beogradu, bila je namjera da se oni prošire na Zagreb. Marko Veselica se usprotivio „uvozu“ demonstracija iz Beograda, i tu je bio u pravu. Naime, 1968. se vodila idejno-politička bitka oko realizacije privredne reforme iz 1965.

Neki filozofi i ekonomisti bili su protiv tih reformi, objašnjavajući da će se dopuštajući djelovanje ekonomskih zakona i tržišta srušiti socijalizam i uvesti elementi građanskog društva.

Marko Veselica je bio za realizaciju ekonomskih reformi koje nije prihvaćala administracija u Beogradu. Bio je za tržišnu ekonomiju i više samostalnosti i državnosti Hrvatske.

Smatrao je da je Hrvatska u ekonomskom pogledu opljačkana u Jugoslaviji.

Zalagao se za ravnopravnost Srba u Hrvatskoj, ali da se o njima ne odlučuje u Beogradu.

Bio je jedan od najeksponiranijih ideologa Hrvatskog proljeća. Bio je na čelu Matice Hrvatske kad je došlo do sloma Hrvatskog proljeća 1971., uhapšen i optužen. Optužen je za krivično djelo „protiv naroda i države“, s desetoricom drugih za „hrvatski nacionalizam“ i osuđen na sedam godina strogog zatvora, te četiri godine zabrane javnog istupanja, jer su „... nasilnim i drugim protuustavnim putem namjeravali srušiti samoupravno socijalističko i demokratsko uređenje, čime su stvorili nepovjerenje, razdor i mržnju među narodima, te bi nasilno i protuustavno izdvojili SRH iz Federacije ..“

Nakon presude, tajne službe su nastojale Veselicu eliminirati.

Amnesty International dao mu je status „zatvorenika savjesti 1977“, tražeći da ga se pusti iz zatvora, ali jugoslavenske tajne službe to nisu dopuštale.

Ponovo je optužen 1981. za „navodno“ lažno predstavljanje političke situacije u Jugoslaviji, jer je dao intervju njemačkom magazinu Der Spiegel, pod naslovom „Hrvatsko pitanje – smrtonosna bolest Jugoslavije“. Osuđen je na 11 godina zatvora i četiri godine zabrane javnog istupanja.

Proveo je u zatvorima 11 godina i 46 dana. Najviše od svih proljećara.

Unatoč svemu, nikada nije pokleknuo niti odustao od svojih stavova. Ostao je uvijek velik. „Velik je po tome što je hrabro nosio svoj teret, sve je izdržavao s vjerom u Hrvatsku. U onim vremenima nije bilo većeg čovjeka nego što je bio Marko. Napadi na njega bili su nagovještaj onoga što će se dogoditi – brutalni udar jugoslavenskog režima na Hrvatsko proljeće“, govori o Marku Veselici Dražen Budiša, također sudionik i optuženik iz Hrvatskog proljeća.

Najkraće govoreći, njegova borba je bila za istinu i Hrvatsku iznad svega.

S dolaskom demokratskih promjena u hrvatskoj politici 1989. godine sudjeluje u osnivanju Hrvatske demokratske zajednice, da bi nedugo nakon toga sa skupinom svojih pristalica osnovao Hrvatsku demokratsku stranku.

Bio je izabran za prvog predsjednika Hrvatskog društva političkih zatvorenika 1990. Ujedinjenjem Hrvatske demokratske stranke i Hrvatske kršćanske demokratske stranke, stvorena je Hrvatska kršćansko-demokratska unija, a Veselica je bio njezin predsjednik od 1992.-2001.

Bio je zastupnik u Hrvatskom saboru 1995.-2000.

Bio je veliki humanist i demokršćanin

Za Veselicu svijet je poprište neprestane borbe: između laži i istine, vraga i anđela, pravde i nepravde, a njegov je izbor jasan, nepokolebljiv i u svemu određen: za istinu i Hrvatsku iznad svega.

U svojim stavovima i djelovanju krijepe se vjerskim katoličkim naukom, ali i djelima velikana pera kakvi su bili Dostojevski, Tolstoj, Solženjicin i drugi.

U jednom od svojih radova s početka devedesetih, ali i danas vrlo aktualnim, piše:

„Ključno je pitanje hrvatske politike hoće li u ovim teškim i prijelomnim trenucima uspjeti u stvaranju hrvatske države i prijelazu iz jednog totalitarnog političkog sustava u demokratski. Pritom odmah valja naglasiti da država nije stvorena deklaracijom: „Imamo Hrvatsku“. Državu ne čini u bitnom vlast i održavanje vlasti, nego je čine ljudi, njihovi običaji, njihovo ćudoređe i način života. U tom je sklopu od presudne važnosti hoće li Hrvatska u ovom povijesnom trenutku započeti s novim ideološkim eksperimentom ili će uspjeti u svoj projekt ugraditi vlastitu tisućljetnu tradiciju starodrevnog prava i državnog života. Ako se izuzmu kratkotrajna razdoblja ideoloških diktatura u ovom stoljeću, hrvatska je državno-pravna tradicija upravo zasnovana na fundusu tisućljetne civilizacije i na prihvaćanju zapadne kršćanske duhovnosti.

Naše demokršćanstvo je naš idealizam jer ćemo kroz njega, a u interesu ljudske osobe i općeg dobra, najbolje potvrditi naše kršćanstvo, očuvati ljestvicu vrijednosti, duh, moral, hrabrost i vjeru u Hrvatsku. U Hrvatsku gospodarski stabilnu, bogatu, ekološki čistu, pravednu, čestitu – demokratsku.

Samo ljudi koji vjeruju u Krista i besmrtnost i koji su se radi budućnosti Hrvatske spremni odreći svakog privatnog interesa, protivnog Hrvatskoj kao općem dobru, mogu se suprotstaviti destrukcijama, odmazdama, novim mafijama i patološkim pojedincima Hrvatske. Samo je, s duhovno-moralnih pozicija kršćanstva moguća kritika korozije vlasti, a da to ne bude proizvodnja nove mržnje i destrukcija u hrvatskom narodu, nego rasvjetljavanje onoga kriminalnog i opasnog za funkcioniranje našeg državnog i narodnog organizma.

Naš demokršćanski cilj je duhovno i materijalno blagostanje pojedinca i društva, a ne samozadovoljstvo strankom, „.. tj. imati u prvom planu čovjeka pojedinca i stvoriti takvu državu čija će dužnost biti služiti državljanima, svim Hrvatima i narodima koji žive u hrvatskim granicama“. (Značenje kršćanske demokracije, Politička misao, Vol XXXI, (1994), str. 104-110).

Tako je pisao naš Marko!

Tako je zamišljao Hrvatsku, koja treba biti domovina sreće, koja treba biti osjetljiva spram humanih nepravdi. Njegova borba za istinom, bez obzira na njene boli proizlazila je iz Markovog misaonog, humanog, filozofskog i etičkog principa, a temeljila se na neokaljanjoj kršćanskoj iskrenosti.

Marko je okupljao intelektualce i gospodarstvenike, znanstvenike i poslovne ljude u potrazi za boljim i suvremenijim konceptima razvoja hrvatske nacionalne ekonomije.

Nije bio suhoparni profesor koji se isključivo drži propisanih nastavnih planova i programa, nego je hrabro kročio kroz stvarnost istražujući gospodarski i društveni život, njihove probleme i mogućnosti i na taj način upotpunjavao svoja saznanja i tražio putove za bolju i razvijeniju Hrvatsku.

Marko je autor većeg broja knjiga, znanstvenih i stručnih radova, od kojih navodimo:

Politička ekonomija, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 1968.

Die radikale Lösung der ungelösten kroatischen Frage - die Voraussetzung für eine Demokratisierung Jugoslawiens, K-H Aldag, Hamburg, 1980,

The Croatian National Question – Yugoslavia's Achilles Heel, United Publishers, London,

Zov savjesti iz hrvatskog Sibira, vl. Naklada, Zagreb, 1990.

S vjerom u Hrvatsku, vl. Naklada, Zagreb, 1994.

Moja hrvatska sudbina: uznički dnevnik i razmišljanja o temeljnim problemima hrvatskog naroda i hrvatske države u hrvatskom Sibiru, Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb, 2003.

Uskrsnuće Republike Hrvatske od 1980. do Bljeska i Oluje 1995. godine, Graphia, Zagreb, 2005.

Marko Veselica je želio Hrvatsku ne samo međunarodno priznatu, nego i međunarodno prepoznatu.

Svaki naraštaj mora imati stabilne orijentire prema kojima određuje sebe i ocjenjuje druge. Mnogo puta je za istaknute pojedince jezgrovito napisano da su legende. To vrijedi za istinske borbe, potvrđene veličine političkog i javnog života koji su se žrtvovali za pravednu, općeljudsku, za nacionalnu stvar. Jedan od njih - jedan i jedinstveni, u malom broju povijesno nezaobilaznih ličnosti je i Marko Veselica – Hrvatski Mandella!

Marko Veselica je neosporna Legenda naše novije povijesti, obilježen borbom za istinu, pravdu, hrvatske interese i za slobodnu i za suverenu Hrvatsku državu. U svojoj borbi njegov je pristup duboko human - svakom pojedincu pristupao je bez predrasuda i apriorne odbojnosti.

Osveta mu je bila strani pojam.

Ostaje nam ponos što smo skupa odgajali mlade ekonomiste i promovirali važnost istinske ekonomske znanosti i struke, prije svega u nacionalnom hrvatskom interesu.

Neka ti je vječna slava i hvala za sve što si učinio, za nas ekonomiste, za Sveučilište, za Hrvatsku.

Bilo je časno živjeti uz tebe i ponosni smo što si bio s nama i što ćeš uvijek biti u našim mislima i srcima.